

Володимир В'ЯТРОВИЧ

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОБОТУ ЦДВР У 2005 Р.

2005 р. став переломним для Центру досліджень визвольного руху. Засадничо змінився формат його діяльності – Центр отримав окреме приміщення, обладнане для роботи, співробітники стали працювати на професійній основі.

Одним із найважливіших здобутків ЦДВР за минулий рік стало налагодження ефективної співпраці з іншими науковими установами, насамперед – з Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Саме з цією установою підписано угоду про наукову співпрацю, в межах якої першими кроками стало створення Сектору досліджень визвольного руху при відділі новітньої історії Інституту. Крім того, збірник «Український визвольний рух» виходить тепер під спільним грифом ЦДВР та Інституту, чії провідні науковці включені до складу редколегії. Ці факти є важливими прецедентами на шляху до «академізації» історії ОУН та УПА.

Іншим важливим кроком стало запровадження від вересня 2005 р. курсу

«Український визвольний рух 1920-1950-тих рр.» в Українському католицькому університеті. Курс став першим випадком викладання історії УВО, ОУН та УПА у вищому навчальному закладі України. На сьогодні працівники Центру розробили методичний посібник із переліком тем курсу, списком реко-

*Презентація видань ЦДВР на Форумі видавців у Львові.
Виступає проф. В. Косиш*

*Під час польової експедиції в с. Кальна
(Долинський р-н Івано-Франківської обл.)*

мендованих джерел та літератури, планується підготувати курс лекцій.

Торік також здійснено перші кроки в налагодженні співпраці Центру із зарубіжними науковими установами. 15–17 листопада директор ЦДВР Володимир В'ятрович на запрошення Центру досліджень геноциду і резистансу Литви відвідав цю країну. Під час поїздки було проведено переговори з директором литовської установи Далєю Куодіте щодо співпраці та реалізації спільних проєктів ЦДВР і литовських істориків щодо дослідження боротьби народів Центральної та Східної Європи проти тоталітарних режимів. У результаті було домовлено про організацію в обох країнах щорічних українсько-литовських читань, про спільне видання документів та досліджень.

Першим заходом у програмі співпраці стала виставка світлин «Війна після війни. Збройний антисоветський рух опору в Литві 1944–1953 рр.», що відкрилася 11 березня 2006 р. у Львові.

Значних успіхів вдалося досягти торік і у видавничій діяльності. У лютому вийшли у світ спогади Богдана Чайківського – ««Фама». Рекламна фірма Романа Шухевича» та Василя Галаси – «Наше життя і боротьба», в травні видано четвертий випуск збірника «Український визвольний рух», а у вересні – п'ятий. У серпні вийшли друком спогади учасника визвольного руху, багатолітнього політв'язня Володимира Порендовського «У кігтях Степлагу (Кенгір 1949 – 1954)», які започаткували серію видань – «Джерела з історії визвольного руху». У найближчих планах також запровадження серії «Дослідження визвольного руху». Видання ЦДВР виконують важливу функцію у двох площинах. Насамперед, вони є трибуною для обговорення проблем історії визвольного руху, вироблення нових підходів у його дослідженні. З іншого боку, видання популяризують

тематику боротьби ОУН та УПА, а також діяльність Центру. З певністю можна сказати, що поява п'яти збірок «Український визвольний рух» стала помітним явищем в українській історіографії, відкривши її нову сторінку в дослідженні діяльності ОУН та УПА.

Традиційним стало проведення щорічної наукової конференції ЦДВР. 2005р. це була науково-практична конференція «Український визвольний рух 1920-х – 1950-х років: проблеми теорії та методології досліджень», що відбулася 19 листопада в конференц-залі Наукового товариства ім. Тараса Шевченка. Науковці розглянули питання, пов'язані з особливостями вивчення політичної думки та ідеології, усної історії, гендерних відносин, джерел, біографій, періодизації, статистики, пам'яток та символіки українського визвольного руху. Під час жвавого обговорення цих питань присутні зробили низку важливих

Стенд ЦДВР та Української видавничої спілки на Форумі видавців у Львові

Відвідувачі стенду на Форумі видавців у Львові

концептуальних висновків, необхідних, щоб удосконалити методологію досліджень визвольного руху. Найважливіший із них полягає в тому, що подібні конференції потрібно організувати й надалі, адже, як стало зрозуміло, дослідники руху слабо обізнані з основними принципами методології та найновішими здобутками теорії історичної науки.

Ідея створення архіву документів і матеріалів ОУН та УПА набула реальних обрисів. Передовсім завдяки тому, що до архіву Центру передано приватні архіви діячів визвольного руху Богдана Казанівського, Василя Шушка та інших. Надзвичайно цікаві документи вдалося знайти у збірках документів українських організацій на еміграції, а саме в Лондоні (архів Української інформаційної служби), Мюнхені (архів Українського інституту освітньої політики). Та найбільше документів вдалося зібрати в результаті польових експедицій працівників ЦДВР. Таким чином до архіву Центру потрапили унікальні документи Жовківського надрайонного проводу ОУН, архів СВ ОУН, знайдений у Бабинцях Тернопільської обл., архів ОУН(м) з Доброводи тієї ж області, частина архіву Проводу ОУН 1945–1950 рр. Серед матеріалів цих архівів є унікальні підпільні видання, звіти, інструкції, протоколи допитів Службою безпеки агентів НКВД. Усі документи копіюються у пам'ять комп'ютера, тобто паралельно створюються два архіви – з автентичних матеріалів та електронний архів. На сьогодні комп'ютерний архів нараховує тисячі сторінок тексту, тисячі світлин, сотні годин аудіо- та відеоінтерв'ю.

У липні Президент України Віктор Ющенко підписав указ про створення Українського інституту національної пам'яті. Працівники ЦДВР активно долучилися до підготовчої роботи: вони запропонували проєкт основних завдань та напрямів роботи нової установи, директор Центру став членом міжвідомчої робочої групи зі створення УІНП. Співпраця обох установ обіцяє бути навзаєм корисною, адже, з одного боку, Інститутіві має придатися досвід Центру в організації наукової роботи, з іншого – робота УІНП може стати якісно новим етапом у вивченні українського визвольного руху.

*Виступ А. Русначенка
на науково-практичній конференції ЦДВР*